

naši sumljivi molčečnosti —op. ♂) vsaj približno utegnila vedeti, kakšne slovenske literarne zgodovine se učijo srbski študentje...« nadaljuje Kmecl, »sem pač prevzel nase nehvaležno nalogo (podrčtal ♂), da (jo) o tem na kratko informiram...«

Pa je res nekoliko čudno, ali ne? Zdaj se mora pa navsezadnje mlad znanstvenik, literarni zgodovinar po poklicu, kar Matjaž Kmecl je, ukvarjati s takimi neprijetnimi, odioznimi in »nehvaležnimi« opravki in tako rekoč fizično preganjati vse mogoče »pomote in potvare za razne potrebe« iz slovenske literarne zgodovine! To sta delala rajna Kidrič in Prijatelj, ampak onadva sta bila pozitivista in s tem je že vse povedano! Kateri sodobni literarni zgodovinar, ki da kaj na svoj ugled in ki res živi za svojo stroko in od nje, se še sploh ukvarja s takim malovrednim početjem? Čudno! Zakaj pa imamo in vzdržujemo razne puščičarje in podobne pisune po slovenskih časopisih in revijah, če ne zato, da opravljajo take manj ugledne, nižje, tako rekoč hišne posle namesto nas? Zakaj jih imamo in čemu jih sploh prenašamo?

Zares: ali ni čudno? Ali ni nekaj sumljivo narobe v tej naši »tako imenovani slovenski kulturni javnosti«?

♂

LISTNICA UREDNIŠTVA

ODGOVOR¹

Ne more biti dvoma o tem, da kritika sme in mora biti tudi ostra, če to zahteva pravilna ocena stvari, ki je predmet kritike. V zadnjem času pa so nekateri gledališki poročevalci v dnevnem časopisju in v periodiki uvedli način pisanja, ki je po mojem mišljenju vsaj nespoštljiv.

V »Naši sodobnosti«, v prvi številki letošnjega letnika je Drago Šega pod rubriko »Gledališče« na strani 87 in naslednjih objavil članek pod naslovom »Igor Torkar, Svetloba sence«. Po svoji vsebini je sestavek kritika uprizoritve Torkarjevega dela v ljubljanski Drami.

Mislim, da je recenzent, po izvajanjih v zadnjem odstavku, od načelnega presojanja zdrknil na področje osebnega žela, ki je v naši publicistiki redko, je žaljivo in opravičuje vtis o subjektivnem hotenju žalitve.

Poglejmo najprej načela o odgovornosti človeka naše družbe, kakor jih pisec vidi in ki so izhodišče za njegovo retorično vprašanje ob koncu stavka: »Mislim, da gre pri tem vprašanju za odgovornost čisto drugačne in veliko obveznejše vrste, gre za umetniško in moralno odgovornost pred ustanovo, pred javnostjo in pred samim seboj tistih, ki jim je bilo kot umetnikom vodstvo umetniške ustanove zaupano. Ta odgovornost je zmeraj globoko osebna, neodsvojljiva in je ni mogoče obesiti kot suktno na kolektivni obešalnik...«, ali »...strinjam se z vprašanjem odgovornosti, ki ga je prvi postavil Josip Vidmar in ki ga lahko samo umetniško nekvalificirana uradniška

¹ V zvezi z javno polemiko, ki se je bila sprožila ob uprizoritvi Torkarjevega dela *Svetloba sence* in ki je vanjo posegla tudi recenzija tega dela v *Naši sodobnosti*, nam je bivši ravnatelj Drame Slavko Jan preko svojega pravnega zastopnika poslal odgovor, ki ga tu — neokrnjenega in nespremenjenega — priobčujemo. — *Uredništvo*.

pamet zreducira zgolj na vprašanje o nekakšni formalno-pravni odgovornosti pred obstoječimi uredbami in internimi statuti in poslovniki (glej pojasnilo Slavka Jana v 'Delu', 6. decembra 1961).«

Mislím, da se nikoli nisem bal odgovornosti, ob takih razpravljanih pa se moramo vprašati: Ali so, ali pa naj bodo načela demokratičnosti, samoupravljanja in družbenega upravljanja, kakor jih imamo v kulturnih ustanovah v letu 1961, zgolj fraza? Ali je sodelovanje v organih upravljanja reducirano, ali naj se res zreducira zgolj na vprašanje nekakšne formalno-pravne odgovornosti, ki se res lahko obeša kot suknja na kolektivni obešalnik?

Recenzent na koncu razširja vprašanje odgovornosti, ko pravi: »Kdo je odgovoren, da so se znašli na odgovornih mestih ljudje, ki niso odgovorni?«;

Ob taki oznaki in zgoraj omenjenih izvajanjih bi bili morda bralci Naše sodobnosti o mojem delu kot kulturnem in javnem delavcu enostransko apostrofirani. Zato naj mi ne zamerijo, da jih v informacijo seznanim še z oznako predsednika Gled. sveta SNG dr. Dušana Pirjevca, člana uredniškega odbora »Naše sodobnosti«, z dne 7. junija 1961. Med drugim piše:

»Gled. svet ugotavlja najprej, da predstavlja čas, ko ste kot ravnatelj vodili Dramo SNG, pomembno in plodno obdobje v razvoju slovenske gledališke kulture in umetnosti. Zlasti Vam je uspelo, da ste v Drami, ki po svoji umetniški zmogljivosti in po estetski višini svojih stvaritev predstavlja najpomembnejšo slovensko gledališko institucijo, uveljavili vrsto novih gledaliških ustvarjalcev. S tem ste uspešno preprečili krizo, ki je grozila v letih po osvoboditvi našemu gledališču spričo dejstva, da ni bilo tako imenovane srednje generacije gledaliških delavcev. Pri tem svojem prizadevanju ste ravnali tako smotrno, da ni prišlo do usodnih nasprotij med predstavniki starejšega in predstavniki mlajšega rodu ter s tem ohranili enotnost ansambla in zavarovali kontinuiteto razvoja.

Hkrati ugotavlja Gled. svet, da je Drama SNG pod Vašim vodstvom dosegla pomembne umetniške uspehe in se afirmirala z njimi ne le doma, v Jugoslaviji, marveč tudi v tujini kot enakovreden partner v družini evropskih gledališč. S svojimi nastopi v drugih jugoslovanskih republikah in v tujini je Drama SNG pod Vašim vodstvom prepričljivo uveljavila slovensko gledališko umetnost, hkrati pa dokazala, da je slovenska gledališka umetnost dokončno prerasla okvire provincializma in dosegla tisto stopnjo, ko jo je mogoče meriti samo še z izrazito estetskimi kriteriji. Pri tem Gled. svet še posebej poudarja uspeh, ki ga je Drama SNG dosegla na letošnjih in tudi na vseh dosedanjih igrah Sterijinega Pozorja — ta uspeh pa daje GS priložnost, da ugotovi še to, kako ste se trudili, da bi kljub vsem objektivnim težavam uveljavili na odru Drame SNG tudi izvirno slovensko dramatiko.

Zaradi vseh teh — pa tudi še drugih razlogov — Vam želi GS izreči toplo priznanje za Vaše delo, v prepričanju, da je današnja Drama SNG, kakršna se je izoblikovala pod Vašim vodstvom, izhodišče za še večji razvoj naše gledališke umetnosti in jamstvo za uspešno rešitev vseh aktualnih problemov.«

Slavko Jan